

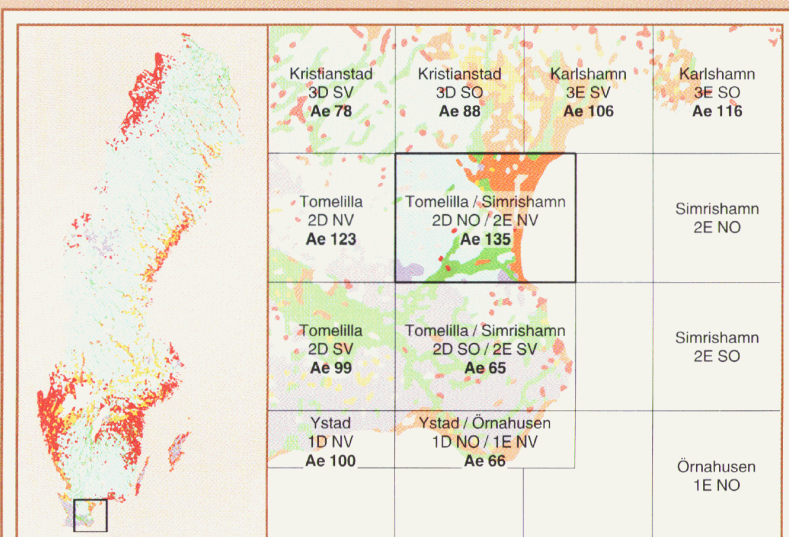
Jordartskartan

2D Tomelilla NO

2E Simrishamn NV

Map of the Quaternary Deposits

Skala 1:50 000

2000

KORTFATTAD BESKRIVNING AV JORDARTERNA

I det följande ges en mycket kortfattad beskrivning till jordartskartan 2 D Tomelilla NO. En mera omfattande beskrivning av jordarterna utges separat.

JORDARTER SOM BILDATS AV LANDISEN ELLER DESS SMÅLTVATTEN (GLACIALA AVLAGRINGAR)

Morän
Landisen tog upp och bearbetade lossbrutna delar av berggrunden och äldre jordlager. Materialet avsattes som en o sorterat jordart, morän, framför allt i samband med isens avsmältning. Den avsattes dels under isen, dels i isens uppspruckna randzon. Moränen ligger oftast som ett jämnt täcke på berggrunden, men på Linderödsåsen finns också områden med smalkulig morän som avsatts i uppsprucken döda. Den normala moränen inom kartområdet domineras av mellan- och finsand och har en värdande halt av ler, silt, grus, sten och block (sandig morän). I områdets sydvästra och sydöstra delar, där berggrunden utgörs av mjuka sedimentbergarter, finns även kung morän och moräna. Inom kartområdet har moränen vanligen "normal" eller låg blockhalt i markytan. En del mindre ytor på Linderödsåsen har dock betecknats som blockrika.

Isälvsavlagringar
Vid landisens avsmältning bildades stora mängder smältvatten. Vattnet samlades i tunlar och sprickor i isen och sökte sig mot stranden. Material som fanns i isen, alltifran block till små lerpartiklar, transporterades och sorterades i vattnet. Isälvsavlagringar bildades när block, sten, grus och sand avsattes i isens håligheter eller framför isranden. På Linderödsåsen finns isälvsavlagringar i form av ryggar, s.k. rullstensåsar, som bildades där isälvsutvinnare mynnade i isens uppspruckna randzon. Åsarna är vanligen uppbyggda av sand, grus och sten och omges ibland av kuperade fält som huvudsakligen består av sand. På Linderödsåsens nordostsluttning finns även isälvsand som avsatts i små isdamna sjöar, vilka uppstått under isens avsmältning. Dessa avlagringar är i regel smalkuperade eller plattformade och består huvudsakligen av mellan- och finsand, men kan ha inslag av både grövre och finare material.

Isösjösediment
På botten av de isdamna sjöar som uppstått mellan Linderödsåsen och den mot nordost tillbakalyckande landisens, avsattes sand och silt från bottenströmmar av slambenämning smältvatten. De avlagringar som betecknats som isösjösediment på kartan består till största delen av finsand, men innehåller, särskilt i trakten öster om Brösarp, också mycket silt. Isösjösedimenten har plattform eller smalkuperad morfologi, eftersom de avsatts i kontakt med uppsprucken smältande is. Fläviskande delgångar i sedimenten har på många håll utroderats av rinnande vatten efter avsmältningen.

Glaciala finkorniga sediment
De minsta partiklarna som transporterades av isens smältvatten sedimenterade i lugnt vatten, ofta på relativt stort avstånd från iskanten. Inom kartområdet påträffas dessa sediment, glacial silt och lera, på nivåer under ca 35 m o.h. De har ganska begränsad utbredning i markytan, men maktiga lager av glacial lera finns också under svealändan på Kristianstadsfjällen. Sten och leran på lägre nivåer är avsatta i Baltiska Isjön, medan de isolerade förekomsterna på högre nivåer är avsatta i de små isdamna sjöar som var föregångare till Baltiska Isjön. De glaciala finkorniga sedimenten är i allmänhet skickade. I vissa fall har skicket (varven) orsakats av årstidsbunden variationer i vattenföringen och de utgör då s.k. årsvävar.

JORDARTER SOM BILDATS EFTER LANDISENS AVSMÄLTNING (POSTGLACIALA AVLAGRINGAR)

Da landisen smälte låg nordöstra delen av kartområdet liksom områdena närmast kusten under vatten. Den högsta nivån den dåvarande Östersjön nådde, den s.k. högsta kustlinjen är inom kartområdena belägen ca 40–45 m o.h. Genom landöppningen sjönk vattenytan successivt och till en början skedde detta mycket snabbt. Jordarterna utbildades försvinnande, varvid materialet rundades, sorterades och avsattes som nya jordarter i strandzonen, i djupare och lugnare vatten avsattes postglacial lera och silt.

Torv och gyttja har bildats i låg sjöar och sankmarker genom att rester av döda växter och organismer har ansamlats. Svåmsediment har avsatts i bäckar och åar. Vinden har omgärat fin- och mellansand till dyner, vilka förekommer i sandområdena vid kusten.

Svåmsediment
Sand förekommer framför allt på Kristianstadsfjällen, där den avlagrats i strandzonen eller på grunt vatten. Sandens maktighet är upp till 20 m närmast kusten och minskar västerut. Svållguss med delvis vultbildade strandvallar finns i exponerade lägen på Linderödsåsens östra sluttning, bl.a. vid Österod.

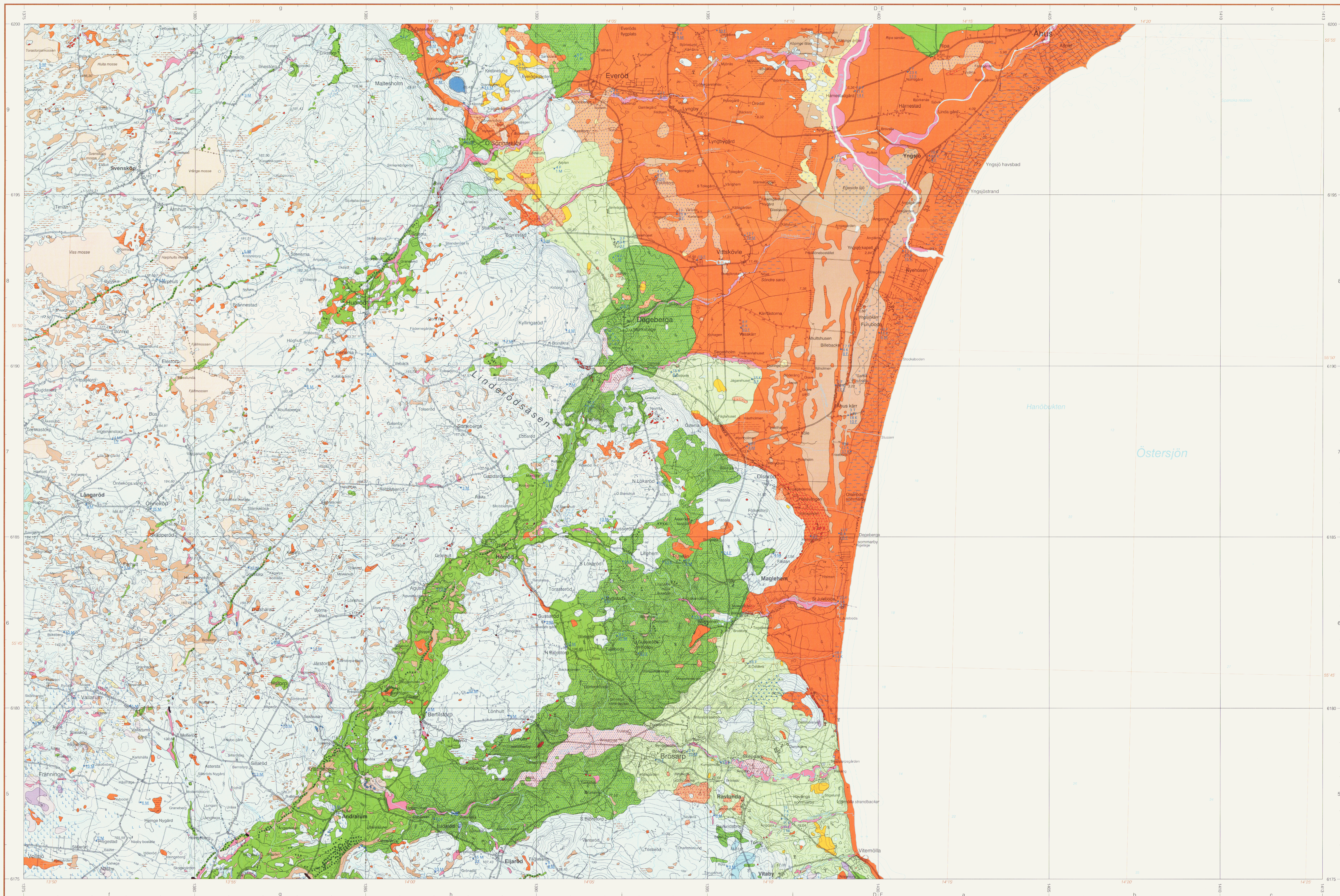
Finkorniga havs- och sjösediment
Postglacial lera och silt förekommer i begränsade områden på Kristianstadsfjällen. Sedimenten är i regel tunna och kan ha en viss inblandning av organiskt material.

Svåmsediment
Dessa sediment bildar plana och ofta periodvis översvämmade lågområden utmed dagens åar och bäckar. Svåmsedimentens sammansättning varierar från sand till lera. Sedimenten innehåller en värdande mängd organiskt material.

Torv
Kartområdena torvmarker är i huvudsak igenvädda sjöar och vattenfyllda årkar. De minste kämn är idag lövkräslor medan de större i regel har dikats ut och uppodlats. På Linderödsåsen förekommer även mossar, som till stor del har påverkats eller förstörts av torvbränning. Fjällnossen är dock ett vackert exempel på en nästan orörd högnosse.

JORDARTSANALYSER

I samband med karteringen har tagits prover av olika jordarter. Jordartsprovernas korrektorskamsammansättning, bergartsinnehåll och kalkhalt har bestämts. Analysresultaten presenteras i den separata beskrivningen.

Skala 1:50 000

Huvudkontor/Head Office:
Box 670
Breda väg 11
S-751 28 UPPSALA, Sweden
Tel: +46(0) 18 17 92 00
Fax: +46(0) 18 17 92 10
E-post: upps@sgu.se
URL: http://www.sgu.se

Filialkontor/Regional Office:
Geoteknisk centrum
Guldredsgatan 1A
S-413 20 GÖTEBORG, Sweden
Tel: +46(0) 31 708 20 00
Fax: +46(0) 31 708 20 75
E-post: got@sgu.se

Kilvingatan 10
S-223 20 LUND, Sweden
Tel: +46(0) 40 31 17 70
Fax: +46(0) 40 31 17 99
E-post: lund@sgu.se

Skogstagen 4
S-982 70 MALMÖ, Sweden
Tel: +46(0) 402 346 00
Fax: +46(0) 402 316 86
E-post: malme@sgu.se

© Sveriges Geologiska Undersökning (SGU), 2000
Mappande baserat från SGU för varje form av målfattigaste eller återgivning av denna karta. Detta innebär att varje kopia eller återgivning av denna karta ska innehålla denna text.

Topografiskt underlag: UTM ut ur topografiska blad 2D Tomelilla NO 15 95, delvis oändrad, med hjälp av data från Lantmäteriets Geografiska Institutet är baserat från Greenwell, Gadsby, projection. Referens till kartan: Malmberg Persson, K., 2000. Jordartskartan 2D Tomelilla NO/Simrishamn 2E SV, skala 1:50 000. Överge geologiska undersökning nr 255. Öskild från satsningsprojekt för kartläggning, Lantmäteriet 1996-10-06. Tryck: Ljungförlagan Örebro 2000

TECKENFÖRKLARING

Jordarterna är i teckenförklaringen grupperade efter bildningsstadi. De är i princip placerade så att en yngre jordartsgrupp står ovanför en äldre. Mönster utan namn, tex. för tunt ytlager av torv, redovisas i kombination med jordartsbeteckning. Inom varje grupp är, utan hänsyn till ålder, den mest finkorniga placerad ovanst och den mest grovkorniga underst. De äldsta jordarterna – moräna – vilar normalt direkt på berg. Övriga jordarter underliggas antingen av berg eller ett eller flera äldre jordlager.

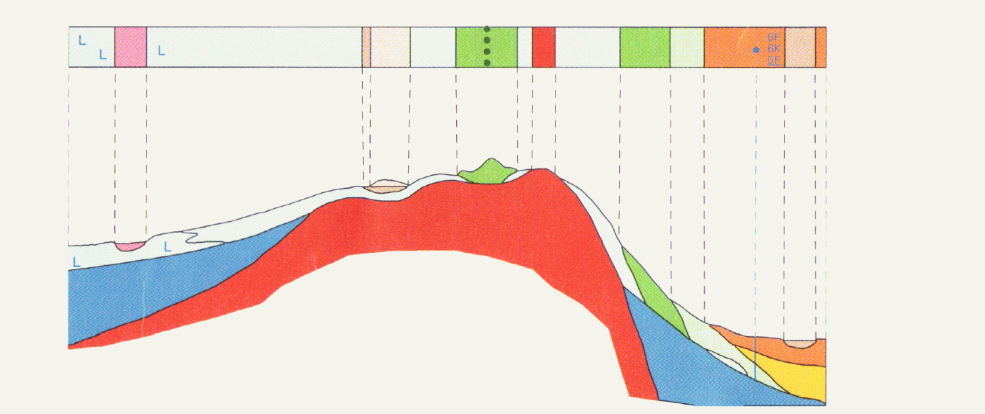
- Mosso
- Blåg
- Karr
- Fier
- Gyttja
- Gytta
- Tunt ytlager av torv
- Thee past cover
- Äldre svåmsediment, sand (t.v.), Yngre svåmsediment (t.h.)
- Old fluvial sand (left), Young fluvial deposits (right)
- Flygsand
- Aeolian sand
- Dyn
- Dune
- Gyttjeler
- Clayey clay
- Postglacial lera
- Postglacial clay
- Postglacial silt
- Postglacial silt
- Svållsand
- Wave-washed sand
- Svållguss
- Wave-washed gravel
- Glacial lera
- Glacial clay
- Glacial silt
- Glacial silt
- Glacial silt
- Isösjösediment, huvudsakligen finsand
- Glaciolacustrine sediments, mainly fine sand
- Moräninlägg på isösjösediment, huvudsakligen finsand
- Morän inlay on glaciolacustrine sediments, mainly fine sand
- Isälvsediment i allmänhet
- Glaciolacustrine sediments, unspecified
- Isälvsand
- Glaciolacustrine sand
- Isälvsavlagring med ryggform
- Ridge-shaped glaciolacustrine deposit
- Moräninlera (t.v.), Morängrovara (t.h.)
- Clay fill (left), clay content < 25 per cent, Clay fill (right), clay content 15–25 per cent
- Morän, sandig siltig
- Till silt to fine sandy
- Morän, sandig (t.v.), Morän, lerig sandig (t.h.)
- Till sandy (left), Till clayey sandy (right), clay content 5–15 per cent
- Morän, grusig
- Till gravelly

- Moränens blockhalt i ytan**
The boulder frequency of the till surface
- Blockfatta och normalblock moränmarker redovisas utan mönster för blockhalt
 - Till surfaces with low or medium boulder frequency have no superimposed boulder pattern
 - Blockrik
 - High boulder frequency
 - Storblockig
 - High frequency of large boulders
 - Morängryg
 - Moraine ridge
 - Enstaka stora block
 - Isolated large boulders
 - Hög blockfrekvens på annan jordart än morän
 - High boulder frequency on other deposits than till
 - Blocklänka
 - Boulder depression

- Maktighetsuppgifter i meter**
Thickness in metres of Quaternary deposits
- 3T Torv
 - 3F Fier
 - 4K Kohesjonsjordarter (lera, silt och gyttja)
 - 4C Cohesive sediments (clay, silt, and gyttja)
 - 2F Friktionsjordarter (sand och grus)
 - 2G Non-cohesive sediments (sand and gravel)
 - 2M Morän
 - 2T Till
 - Maktighet av ej specificerad lagerföljd
 - Thickness of unspecified sequence
 - 2U Understruket uppgift innebär att borrhölen nått berggrunden
 - Underlying material that the boring has reached the bedrock
 - Diabas (t.v.), Sedimentär berggrund (t.h.)
 - Dolerite (left), Sedimentary bedrock (right)
 - Urberg
 - Pre-moraine

- Räffor
- Glacial scarp
- Källa
- Spring
- Fylling
- Artificial fill
- Gruslag, diabloitt d.
- Gravel fill, quarry etc.

Schematisk profil som visar normala jordlagerföljder inom kartområdet. Övanför profilen visas i plan motsvarande kartbild. Typical section through Quaternary deposits in the map area. The strip above depicts the corresponding plan view.

Den geologiska karteringen har utförts 1995–1999 under ledning av Kjellens Malmberg Persson. Kartans geologiska information finns digitalt lagrad vid SGU.